

izhaja vsaki torek in soboto. Ako pade na ta dneva praznik, dan poprej.

Uredništvo

se nahaja v „Narodni Tiskarni“, ulica Vetturini št. 9, kamor je naslavljati pisma.

Ne frankirana pisma

ne sprejemajo, enako se ne uvažujejo pisma brez podpisa.

Rokopisi

dopisov se ne vračajo

GORICA

TELEFON št. 201.

stane na leto 10 K, za pol leta 5 K, za četrta leta 250.

Upravništvo

se nahaja v „Narodni Tiskarni“, ulica Vetturini št. 9.

Za oglaševanje

se plačuje od četverstolpne pete vrste po 14 vin., za večkratni natis primeren popust.

Posamezne številke

stanejo 8 vin. in se prodajajo v raznih goriških trafikah.

Št. 8.

V Gorici, v soboto dne 27. januarja 1912.

Leto XIII.

Čudimo se!

Uboge Furlane, katere tare lakot in pelagra, sta na nedeljskem shodu v Krminu in Flumičelu 21. t. m. zopet enkrat razburjala in hujskala Faidutti in ministru prideleni dalmatinski c. kr. okrajni glavar dr. Bugatto.

Ostro sta obsojala centralno vlado, ker se je drznila brez njenega dovoljenja zopet sklicati goriški deželni zbor; grenke je moral slišati tudi »furlanski prokonzul« dr. Šusteršič, ker se drzne pisati svoje ime s tremi »pipami« in ker hoče »v goriškem deželnem zboru igrati važno ulogo.«

Ta dva shoda nista bila prva; v zadnjih štirih letih se je vrstil po Furlaniji shod za shodom. In skoro na vseh teh shodih sta Faidutti in Bugatto razburjala Furlane s trditvijo, da liberalni Italijani nočejo dati furlanskemu ljudstvu enega deželnega odbornika.

Ta trditev je neresnična in je le agitatorično sredstvo!

Faidutti, oziroma njegov klub je odklonil odborniški mandat, ko mu ga je 19. septembra 1908. dr. Gregorčič v imenu svojega kluba pismeno ponudil, in sicer v skupini splošne kurije in kmečkih občin. Ker sta imela v tej skupini Gregorčičev in Faiduttijev klub 11 glasov, liberalni »Slovenski klub« pa le 5, je bila izvolitev enega člana Faiduttijevega kluba v deželni odbor **gotova**. A Faidutti ni sprejel Gregorčičeve ponudbe in je kasneje na shodu v Romansu skušal opravičiti svoje neverjetno postopanje z abotnim izgovorom, da 5 glasov Gregorčičevega kluba ni — zadoštovalo (»erano troppo pochi«). Zadoštovalo pa mu je **5 liberalnih glasov »Slovenskega kluba«**.

V isti seji namreč, v kateri je Faiduttijev klub odklonil Gregorčičevo ponudbo, se je potrdila zveza med Gabrščekom in Faiduttijem. Ko se je Faiduttijev klub po odklonitvi Gregorčičeve ponudbe posvetoval o zvezi s »Slovenskim klubom«, se odpro naenkrat vrata posvetovalne sobe in v sobo stopijo slovenski agrarci — pardon — gg. Andrej Gabršček, Alojzij Štrekelj, Franko in Križnič. Ti **slov. liberalni poslanci** so v imenu »Slovenskega kluba« sklenili s

katoliškim Faiduttijevim klubom zvezo, katere ena točka je določala: »Slovenski klub« bo glasoval v skupini splošne kurije in kmečkih občin za Faiduttijevega kandidata za deželni odbor, poslanci Faiduttijevega kluba pa bodo iz celega zbora volili dr. Frankota v deželni odbor. Ker je imel »Slovenski klub« v skupini splošne in kmečke kurije le toliko glasov kolikor jih je imel Gregorčičev klub, je trditev, da Faiduttijev klub ni mogel doseči s petimi glasovi Gregorčičevega kluba mesta enega deželnega odbornika, le pesek v oči.

Iz tega sledi jasno, da italijanski katoliški poslanci niso hoteli sprejeti ponudbe slovenskih katoliških poslancev, ampak da so se rajši zvezali s slovenskimi liberalci. — S to zvezo je šel njih katoliški princip in tudi njihov deželnozbornski mandat rakom žvižgat.

Faidutti je odklonil odborniški mandat tudi 1. 1909., ko mu ga je ponudil predsednik liberalnega italijanskega kluba dr. Marani v klubovem imenu. To se razvidi iz Maranijevega pisma, ki je objavljeno med drugimi akti Faiduttijevega kluba. Marani piše dne 30. junija 1909 Faiduttiju: »Spominjate se, da sem Vam na večer 11. januarja t. l. v pričo namestnika princa Hohenlohe naznanil v imenu italijanskega liberalnega kluba, da ta klub dovoljuje Vašemu klubu enega deželnega odbornika (consentire il club liberale italiano che al club popolare italiano sia accordato un assessore).

Ni torej res, da se ni hotelo dati furlanskemu ljudstvu zastopnika v deželnem odboru. Kdor to trdi, **le bega in hujska uboge Furlane.**

Čudimo se le, da nikdo ne napravi konca tem hujskarijam!

Zakaj streže Faidutti gor. deželnemu zboru po življenju?

Faidutti je stegoval in še steguje roko po deželnem glavarstvu. Oče goriškega liberalizma A. Gabršček in bivši liberalni poslanec Al. Štrekelj sta mu ponujala na Dunaju že l. 1908 svojo po-

moč, da bi bil imenovan deželni glavarjem. Toda previdni mož ni sprejel te ponudbe, ker je vedel, da bi italijanski liberalni poslanci v slučaju njegovega imenovanja pričeli obstrukcijo, katere bi on kot predsednik skoro najmanjšega kluba ne mogel obvladati. Da doseže izpolnitev svoje želje, mora s svojimi kandidati zmagati vsaj še v italijanskem veleposestvu ali pa v italijanskih mestih. S tako zmago bi dobil večino med italijanskimi poslanci in njegovo imenovanje deželni glavarjem bi bilo naravna posledica.

Ta zmaga pa je bila le mogoča, ako bi se bil l. 1908. voljeni deželni zbor razpustil. Razpust je dosegel. Dne 11. jan. 1909 je zapustil z drugimi poslanci svojega kluba deželni zbor. Isto so storili njegovi slovenski liberalni zavezniki. Deželni zbor je tako postal nesklepčen in se je moral razpustiti.

Pri novih volitvah l. 1909 mu ni bila sreča mila. S svojimi šestimi kandidati je sicer s pomočjo slovenskih glasov zmagal, a število njegovih slovenskih zaveznikov se je skrčilo od 9 na 5. Tako mu je splavalo deželno glavarstvo po vodi.

Faiduttijev žurnalst dr. Bugatto je sicer po volitvah v »Reichspost« pisal, da je v deželnem zboru klerikalna večina, ki želi s slovenskimi »agrarci« vred, da bi postal državni poslanec dr. Faidutti deželni glavar, a imenovan je bil vendar zopet dr. Pajer in Faidutti stavlja zopet svoje upanje edino le v razpust goriškega deželnega zbora. On upa namreč, da mu prinesejo nove volitve večino v deželnem zboru in s tem mesto deželnega glavarja. Da bi pa dosegel razpust deželnega zbora, so položili on in člani njegovega kluba svoje deželnozbornske mandate, med tem ko so se njegovi slovenski liberalni zavezniki ojunali le do vprizoritve abstinence, ker se boje nevolje svojih volilcev in novih volilnih stroškov. Letos se torej ponavlja, kar so zavezniki leta 1909 vprizorili: razlika je pa ta, da je bil l. 1909 postal deželni zbor po izstopu slovenskih in laških zaveznikov nesklepčen, med tem ko je ostal letos sklepen tudi brez Faiduttija in njegovih slovenskih abstinentov. Mirno, stvarno in uspešno delovanje deželnega zbora

jezi zaveznike. Zato podijo uboge Furlane s shoda na shod in protestirajo proti temu, da je dunajska vlada zopet sklicala deželni zbor, oziroma proti temu, da deželni zbor še ni razpuščen; Bugatto pa pošilja članek za člankom v konservativne in liberalne nemške liste in skuša vplivati na vlado, da bi zopet razpustila goriški deželni zbor.

Čemu ves ta dirindaj? Faidutti hoče v svoji neizmerni častihlepnosti postati deželni glavar, zato streže zopet goriškemu deželnemu zboru po življenju.

In ti njegovi gonji naj služi tudi S. L. S.! Velika zahteva!

Deželni proračun za l. 1912. in ureditev deželnih financ.

V pondeljkovi seji deželnega zbora se je vršilo prvo čitanje deželnega proračuna in z njim zvezanih finančnih operacij ter se je predlagala sledeča:

RESOLUCIJA,

katera se je s tozadevnimporočilomdeželnega odbora vred odstopila finančnemu odseku v pretresovanje in poznejše poročanje deželnemu zboru.

I.

1. Deželni zbor poknežene grofovije Goriške in Gradiške potrjuje brez izjeme po svojih odposlancih v sejah enkete v saniranje deželnih financ, ki se je vršila na Dunaju meseca marcija 1908. podane izjave, izražene misli in želje.

2. Naglašuje, da je neobhodno potrebno, da država takoj prične z obširno akcijo v namen, da se deželne finance sanirajo, deželni zbor povdarja, da taka akcija bi morala obstajati v tem, da bi se deželnim zalogom odkazale odgovarjajoče splošne državne dotacije in da bi država prevzela troške, ki jih sedaj prenašajo dežele za upravne predmete, ki so izključna stvar države kakor n. pr. troški za nastanitev vojaštva in orožništva, potirni troški, in troški za cepljenje koz itd.

3. Uvažuje najrazličnejše erarske vire dohodkov, se mora razdelitev dotedaj, ki se jih ima odkazati, izvršiti po ključu, ki bi z ozirom na različne davčne momente posameznih dežel odgovarjal potrebam pravičnosti in ki bi torej slonel na kombinaciji objektivnih kriterijev, ki se bi ozirali na davčno važnost posameznih dežel v državne svrhe, in ki bi pravilno upoštevali koristi vseh dežel v cesarstvu.

4. Ako bi se nameravalo odkazati kakšen kakorkoli si bodi višji dohodek od davka na žganju, ki bi se imel zvlášti, mora dežela Goriško-Gradiščanska zahtevati, da se razdelitev takega preodkaza izvrši na način, ki je natančno označen pod 3. točko in to radi okoliščine, da se ne bi oškodovale v razmerju preodkaza one podpore potrebne dežele, ki dasi ne izkazujejo višje davčne moči glede davščine od žganjin, vendar prenašajo po drugi strani in po drugi poti v izdatni meri bremena napram državi, ni pa zamolčati, da se mora razdelitev zvišane davščine od žganjin, ki je za sedaj za našo deželo

K predavanju profesorja Seidla

Kaj mislijo o Haecklu in njegovih uspehih učenjaki?

Dvorni svetnik dr. Ludovik pl. Graff, profesor zoologije na graškem vseučilišču, ki je sedaj eden izmed najuglednejših zoologov, se je glede Haeckla izrazil približno tako-le: »Moj prijatelj Haeckel je nekaj mnogo storil za vedo, toda to je bilo takrat, ko se je strogo držal le svoje stroke. Zadnje čase se je vrgel na filozofska razmotrivanja, tam pa ni doma in je zato doživel veliko porazov.« Tako je govoril prof. Graff, osební prijatelj Haeckla, v javnem predavanju.

Pri neki drugi priliki je prišel govor na Haecklove spise, dalje na one brošure, katere pošiljajo v svet Bolsche, Francé itd., tedaj je ravnoisti profesor rekel: »Slišal sem, da mnogi profesorji

take spise. Gospodje! Ko bi bil jaz šolski nadzornik, bi takega profesorja takoj postavil v disciplinarno preiskavo. Taka dela niso za mladino, ampak za ljudi, ki so v naravoslovju zadosti podučeni, da lahko ločijo, kaj je dejstvo in kaj hipoteza.« Sedaj pa naj sodijo čitatelji, ali ne obrnemo lahko teh besed tudi na predavanja prof. Seidla?

Prof. dr. Gottlieb Haberlandt, sedaj profesor botanike v Berlinu je rekel privatnemu docentu Udet, ko mu je ta poklonil neki svoj spis: »Nisem sicer v vsem vaših nazorov, toda to me veseli, da ste Haeckla tako dobro zavrnili.«

Kako je Haeckel vedoma potvarjal podobe embrijonov, da bi dokazal, da je človek potomec živali, sta mu dokazala učenjaka His in Brass. Haeckel je to goljufijo sam priznal in sicer v »Allgemeine Zeitung« (št. 2 dne 9. jan. 1909) »... priznavam skesano, da je bil majhen del mojih podob (morebiti 6 ali 8

Haeckel se sicer izgovarja, da je to storil le tam, kjer je bil material slab in ni dopustil točnega opazovanja in si je torej podobe hipotetično dopolnil. Toda izgovor ne velja, kajti resen učenjak bo vestno označil, kaj je pozitivnega našel pri svojem raziskovanju in kaj je spopolnil s pomočjo hipoteze. Tega Haeckel ni storil, ampak priznal je še le, ko sta ga bila His in Brass ugnala.

Depéret trdi, da je Haecklova embrijologična metoda pripravila vsa paleontologična raziskavanja na krivo pot. Rodovniki (Stammbäume), ki so sestavljeni na podlagi te metode, le ovirajo napredek.

H koncu bodi omenjeno, da Haeckel, apostol monizma, ni bil povabljen k svečanostim, ki so bile pred par leti ob priliki stoletnice berlinske univerze. To je najboljši dokaz, da je njegova slava zatemnela in da v Berlinu zbrani učenjaki niso marali v svojo sredo moža, katerega je strastno sovraštvo do krščanstva privedlo do potvarjanja

Podružnica „Ljubljanske kreditne banke“ V GORICI

Delniška glavnica K 8.000.000.

Centrala v Ljubljani.

— Rezervni zaklad K 800.000. —

PODRUŽNICE: Celje, Celovec, Gorica, Sarajevo, Split, Trst.

Grmu, živinorejski vajenci dobe poleg proste hrane po 10 K na mesec. Pouk je nastopiti s 1. aprilom. Prošnje je vlagati do 1. marca. Pouk traja do konca meseca oktobra.

Znižanje voznih tarifov za umetna gnojila. Z ozirom na hudo sušo, katera je lansko poletje naša polja in travnike močno zadela, bo treba letos veliko umetnih gnojil, da se ta škoda popravi. Zato je železniško ministerstvo sklenilo, da se železniški tarifi za vožnjo umetnih gnojil znižajo za 50 odstotkov. Velja pa ta določba za vse avstrijske državne železnice od 1. febr. do 15. maja in sicer za najmanjšo težo 10.000 kg.

Za povzdigo govedoreje. Med nemškimi kmetovalci planinskih dežel, zlasti onimi Štajerske, Gorenje Avstrije, Solnograške in Tirolskega, se snuje zveza, ki bi naj imela namen, škodo, ki sta jo povzročili suša in slinovka, popraviti po umni živinoreji. Ta zveza nalaga svojim članom kot dolžnost, da se telet in mlade živine sploh le kolikor možno malo proda, in pri teletih, kar se jih proda, cena za 50% povzdigne.

Sladkor utegne vendar postati cenejši. V drugih državah namreč sladkorna letina ni bila tako silno slaba, kot se je kričalo. V Indiji nameravajo sezidati velikanske tovarne za sladkor. V državi Ohio v Ameriki pa so baje našli neko drevo, sladkorni javor, ki daje velike množine sladkorja in je mnogo cenejši kot drug sladkor.

Književnost.

Nova knjiga: »Krščanski vojak«, priredil vlč. g. c. i. k. vojaški kurat Valentin Rozman.

Naslov knjigi, ki je menda prve te vrste v slovenskem jeziku, pové že sam, komu je namenjena. Vsebina, sestavljena v obliki cerkvenih govorov, razpravlja o vojaškem poklicu, o prisegi, o ljubezni do domovine in druge vojaškemu življenju primerne točke. V tej knjigi opozarja prireditelj vojaka na velike nevarnosti v vojaščini sami, ter ga tudi svari proti dušnim pogibeljim izven nje. Osobito povdarja misel, naj se krščanski vojak večkrat domisli švojcev v domačiji, svoje ljube matere, očeta, cerkve, in njenih opominov, da ga ta spomin varuje padca v grehe in strasti.

V tej obliki priporoča se knjiga ne samo vojaški duovščini, marveč na sploh vsakemu dušnemu pastirju, ki lahko izërpa iz nje marsikatero zrno kot pripravo mladeničev k vojaškemu poklicu.

Pozor tamburaška in pevška društva!

Naročajte za prireditve vaših zabav na novo izšle šaljive igrokaze, šaljive skladbe s spremljanjem tamburic in glasovirja ter nove tamburaške partiture Stahuljaka, Hruze, Farkasa, Machača itd. pri prvi izdelovalnici tamburic I. Stjepušin, Sisek.

ALTENA

je

najboljša znamka

„dvokoles“

francoskega sistema.

Konji

težki, za prevažanje tovorov, prodasta se 2 para z vozom in celo opremo ali brez take.

Kje, pové upravništvo tega lista.

Odlikovani

fotografski atelje

A. JERKIČ,

GORICA, Gosposka ulica šte. 7

priporoča

se svojim cenjenim sorojakom

najtopleje.

Velika zaloga dvokoles, šivalnih in kmetijskih strojev, gramofonov, orkestrionov itd. Mehanična delavnica. Poliranje z električno gonilno šilo, ter emajliranje dvokoles na plin.

Kolesarjem v korist! Kdor hoče staro dvokolo obnoviti naj ga takoj pošlje emajlirati ki stane K 6, v različnih barvah K 8 pri

BATJEL-U

Gorica,

STOLNA ULICA 2-4.

Mehanična delavnica.

Prodaja tudi na obroke

Ceniki poštine prositi.

Velika izbira že rabljenih dvokoles in vsakovrstnih strojev.

PRIGLASI

k subskripciji nove 4% državne rente po K 90.25 se sprejemajo le še

v ponedeljek 29. t. m.

Pri celoletno - vezanih komadih bonificiramo od vsa-

kih dodeljenih K 100.

20 vinarjev, pri poluletno - vezanih pa 10 vinarjev.

Podružnica Ljubljanske kreditne banke v Gorici

Corso G. Verdi šte. 37.